

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

De creatione empyrei celi [et] quattuor elementorum. Ca. j.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

Historia libri Genesis

De descensu Israel in egyptū	cap. xcvij.
De Joseph occurrere patri: et introducere eum ad regem	ca. xcvij.
De datioe q̄nte p̄ frugū institute.	ca. xcix.
De iuramento q̄d fecit Joseph patri	ca. c.
De b̄ndictioe effraim et manasse	ca. c.
De b̄ndictionibz duodecim tribuū	ca. cxij.
De Ruben	ca. cxij.
De symeone et leui,	ca. cxij.
De Iuda,	ca. cxj.
De Zabulon.	ca. cxij.
De Iachar.	ca. cxij.
De Dan.	ca. cxij.
De Gad.	ca. cxj.
De Aser.	ca. cxj.
De neptalim.	ca. cxj.
De benedictionibz Joseph.	ca. cxij.
De beniamin.	ca. cxij.
De morte Jacob et translatione eius in hebron.	ca. cxliij.
De reditu Joseph et eius morte.	ca. cxv.

De creatione empyrei celi et quattuor elementorum. **Capitulum I.**

Incipio

erat verbū: et verbum erat p̄ncipiū in q̄ et p̄ q̄d p̄ creauit mūdū. Mund⁹ q̄tuor modis d̄r. Quāqz empyreum celum mūdus d̄r

propter sui mundiciā. Quandoqz sensibils mūdus: qui a grecis pan, a latinis om̄e dicitur: q̄a philofophus empyreū non cognouit. Quandoqz sola regio sublunaris mundus dicitur: qz hec sola animantia nobis nota habet, de q̄. Princeps huius mundi eijctet foras. Quandoqz hō mundus dicitur: qz in se tot⁹ mundi imaginē respicit. Unde a domino homo oīs creatura dicitur est, et grecus hominem microcosmū, i. minorē mundum vocat. Empyreū autē et sensibile mundum: et sublunare regionē creauit de⁹. i. de nihilo fecit: hominem vero creauit, i. plasinauit. De creatione ergo illoꝝ trium inquit legislator. In p̄ncipio creauit deus celū et terrā, i. continens et p̄tensū, id est celū empyreum et angelicā naturā. Terrā p̄o materiā omnium corporoꝝ, id est q̄tuor elementa, id est mundum sensibile ex his p̄stantē. Quidā celum superiores p̄tes mūdi sensibils intelligūt, terras inferiores et palpabiles. Ubi nos habemus de⁹. hebreus habet eloim: q̄d tam singulare q̄ plurale est, i. deus vel dii, q̄a tres persone vn⁹ de⁹ creator est. Cū p̄o dicit moyses, creauit, triū errores elidit, platonis, aristotelis, et epicuri. Plato dicit tria fuisse ab eterno, i. deū, ideas, ile, et in p̄ncipio t̄pis de ile mundum factū fuisse, Aristoteles duo, mundus et opificē: q̄ de duobz p̄ncipiis: scz materia et forma opat⁹ est sine p̄ncipio: et opat sine fine, Epicuri duo, inane et atomos: et in p̄ncipio natura q̄sdā atomos solidauit in terrā, alios i aquā, alios i aera, alios i ignē. Moyses p̄o solū deū eternū p̄phauit: et sine p̄tentiā materia mundū creatū. Creat⁹ autē ē in p̄ncipio, i. in filio, et iterādū ē in p̄ncipio sic. In p̄ncipio creauit de⁹ celū et terrā, in p̄ncipio, i. t̄pis. Quia ei sūt mūd⁹ et t̄pis. Sic autē sol⁹ deus etern⁹: sic mūd⁹ sempitern⁹, i. sp̄ etern⁹. id ē t̄pallyter etern⁹: angeli q̄z sempiterni. **U**lterius in p̄ncipio oīm creaturaz: creauit celū et terrā

ram. h. has creaturas p. mordiales fecit: z sil.
Sed qd simul factu est: sil dici non potuit.
Licet em h. pus nomine celu q. terra: tamen
scriptum est. In initio tu d. ne terra fundasti: z
opa manu tuaz sunt celli. Hanc creatione
mundi p. libata sub opib. vj. dieru explicat
scriptura. insinuans tris. creatione. dispositio
nem. z ornatu In pmo die creatione z quan
dam dispositione. In secdo z tertio dispositio
nem. In reliquis tribz ornatu.

De primaria mundi p. fustione. Ca. II.

Erra autem erat

ianis z vacua. i. machina munda
lis ad huc erat inutil z infructuo
sa z vacua ornatu suo Et tenebre erat sup fa
ciem abyssi. Eandem machina qua terra dice
rar abyssum vocat p. sui p. fustione z obscuri
tate. Un z grecus ea chaos dicit. Quia po
ditu est. tenebre erant. quida dogmatizave
runt tenebras fuisse eternas: q. iam scz cu mu
dus fieret erat Alij irridetes deu veteri testa
menti: dicunt em pus creasse tenebras q. luce.
S. z tenebre nihil aliud sunt q. lucis absentia.
Obscuritas aut quedam aeris a deo creata e:
z dicta tenebre. Un z in catalogo creatura
ru dictu est. Benedicite lux z tenebre d. no. Et
spus d. n. i. sp. s. sanct. d. n. s. vel d. n. i. voluntas
ferebat sup aquas: sicut voluntas artificis ha
bentis p. oculis oem materia domus facien
de sup illam fert: dum qd de q. facturum est
disponit. Predicta machina aqua vocat: q.
si ductile materia ad operandu ex ea. Ideo
vero sic variant eius noia: ne si vni elem. t.
noie tm censeret: illi magis putaret accomo
da. Hebre. habet p. sup ferebat: incubabat:
yl. syra lingua fouebat. sicut auis oua. In q.
cu regimie nascenti mundi nota in itiu. Huc
locu male intellexit plato: dictu h. putas de
aia mundi. S. z dictu est de sp. s. sancto create:
de q. legit. Emitte spiritum tuu z creabunt.

De ope p. me diei. Cap. III.

Et facta est lux

at lux. Et facta est lux. i. verbuz
genuit in
q. erat: vt fieret lux. i. Sicut verbuz est fi
ta facile: vt si q. dice
ret verbo. Lucē vos
car quandā nubē lu
cidam: illuminantē superiores mundi ptes.

claritate tamē tenui: vt fieri solet diluculo:
z h. ad moduz solis circūagitata. Presentia
sui sup. hemispheri

Sicut q. cito oculos
aperio: statim acies
mea solē facit in ori
entē: qd non faceret
nisi multa aeris spa
cia q. sunt inter me z
solem transuolaret:
quaz momentanea
transuolatione si ve
liz explicare. sepe ad
dā pus z post. Sic
p. trāsīt acies mea
aerē vicinuz: p. aerē
qui est sup alpes. p.
aerē: q. est sup altas
terras vsq. ad oceanū.
post aerē qui est
sup oceanū: z tandē
tangit solem.

ex obiectioe corporu luci. z creatas diuisio lo
cor distātia z q. litate: vt scz nunq. simul sed
sp. eregione diuersa hemispheria vicissim s. s.
bi v. d. carēt. Intelligit etiā h. angeloz facta
diuisio. Stātes lux. cadētes tenebre dicit s.
Et appellauit lucē diē. a dyan greco qd ē cla
ritas sicut lux d. r. q. luit. i. purgat tenebras.
Tenebras dicit noctem a nocēdo: q. nocet
oculis ne videāt. sic tenebre q. tenēt oculos ne
videāt. sic tm dies exortū ē a dyan greco. ita
noy a nyctin. Et factū ē vespē. z post factū est
mane. Et sic cōplet. ē dies vni. natural. Pri
mo em cu celo z terra lux est creata: q. paula
tim occidēte factum est p. mu. vespē p. me diei
vsualis. z eadē migrāte sub terras z ad ortū
veniente factū est mane. i. terminata est noy
z inchoauit dies secūda. Itaq. p. cedente lu
ce die terminata. z sequēte nocte terminata:
extitit dies vnus Lux ipsa diuisas ptes ostē
debat: sed non diuidebat.

De ope sec. diei. Ca. III.

Secunda die dis

posuit de. supiora mundi sensib.
lis. Empyreū em celū q. cito fa
ctū est: statim dispositū est z ornatū. i. sanctis
angelis repletū. Fecit q. ea die de. firmamē
tū in medio aquaz. i. quandam exteriorē

Tenebre